

Kitap İncelemesi

COĞRAFYA MAHKUMLARI

Sefa AK*

Yazar ve Eser Hakkında

Tim Marshall yirmi beş yıllık gazetecilik ve yazarlık tecrübesine sahip olan uluslararası ilişkiler uzmanıdır. Dünyanın çeşitli coğrafyalarında ilk elden veri akışını sunan ve derleyen Marshall, jeopolitik kavramı üzerine oldukça çeşitli düşünceleri bulunmaktadır. Kariyerine ilk olarak BBC ve LBC/IRN radyosunda çalıştığı ve sonrasında ise Sky News'ta diplomatik editörlük yaptığı bilinmektedir. Yaklaşık olarak otuz kadar ülkede haberler ve makaleleri kaleme almıştır. Yazar; The Times, Sunday Times, Guardian, Independent ve Daily Telegraph gazetelerinde çalışarak; Afganistan, Hırvatistan, Bosna Hersek, Makedonya, Kosova, Irak, Lübnan, Suriye ve İsrail'deki sıcak çatışmaları özel olarak kullanıcılara bildirmiştir. Ayrıca, Shadowplay: The Overthrow of Slobodan Milosevic, "Dirty Northern B*st*rds!" and Other Tales from the Terraces (The Story of Britain's Football Chants) ve Worth Dying For: The Power and Politics of Flags isimli kitapları kaleme almıştır.

Dünya üzerindeki coğrafi üniteler ülkelerin konumunu, politikalarını ve gelecek stratejilerini belirler. Yeryüzü, tarihsel süreç boyunca her zaman etkili bir unsur olarak değerlendirilmiştir. Dünya üzerindeki herhangi bir yeri tarif eden jeopolitik konum fiziksel ve kültürel coğrafi kuralların bir sentezi boyutundadır. Dağlar, platolar, ovalar ve bataklık ekosistemleri Dünya karası üzerindeki jeopolitik gücü sınırlandıran faktörler olarak nitelendirilebilir. İklim, jeolojik uzanımlar ve jeomorfolojik üniteler coğrafyanın sınırlarını belirlemiş doğal unsurlar olarak dikkat çekmektedir. Kültürel ve beşeri faaliyetler jeopolitik bakışın temsil edilen konuma göre nitelendirilmesinde etkin bir unsurdur. Nüfus, göç, din, dil ve sosyolojik unsurlar, bölgelerin ve ülkelerin şartları sonucunda, gelecek planlamaları doğrudan etkileyebilmektedir. İnsanoğlu gerek determinist gerekse, posibilist bir yaklaşımla coğrafyayı şekillendirmeye çalışmıştır. Bu bağlamda doğanın hakim olduğu düşüncesi sanayi devrimi ve sonrasındaki teknolojik gelişmelerle birlikte gücünü azaltmış; insanın doğaya hakim olma düşüncesi egemen bir politika halini almıştır. Bu eser kendi içerisinde coğrafyayı değerlendirme politikaları bakımından farklı ülkelerin stratejilerini ele almaktadır. Yapıt içerisinde Rusya, Çin, ABD, Batı Avrupa, Afrika, Orta Doğu, Hindistan-Pakistan, Kore-Japonya ile Latin Amerika şeklindeki, farklı coğrafi bölgeler açısından

* Jeomorfolog/CBS Uzmanı, Jeosefaak@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9692-2629

değerlendirilmiş ve ülke kimliklerinin coğrafyayı kontrol edebilme seviyesi hakkında aydınlatma sağlamıştır. Coğrafya, sosyoloji ve siyaset disiplinlerinden türetilmiş olan jeopolitik kavramını ele alan Tim Marshall, çok boyutlu bir eser ortaya çıkarmıştır.

Rusya

Dünyanın yüz ölçümü bakımından en büyük ülkesi konumunda bulunan Rusya, birbirinden farklı coğrafi yüzeylere sahiptir. Rusya'nın doğu-batı uzanımına sahip toprakları, tarihsel süreç içerisinde çeşitli liderlerin ilgi odağı olmuştur. Dünyanın en büyük yüzölçümüne sahip ülkesi olan Rusya, nüfus bakımından iklimsel sebeplerden ötürü daha az yoğunluktadır ve bu durum ülkenin politikasını ciddi anlamda belirlemiştir. Rusya'nın doğu yakası soğuk iklim ve elverişsiz arazileri yapısı sebebiyle çok fazla dikkat çekmemektedir. Ülkenin bu yöresi yeraltı zenginlikleri bakımından çeşitli olup, madenlerin merkezi Rusya'ya taşınımı ise trans Sibiryaya demiryolu hattı ile sağlanabilmiştir. Rusya'nın merkezi olan Moskova ve Avrupa'ya açılan koridoru olan Kaliningrad bölgeleri, jeopolitik açıdan ülkenin en değerli bölümleridir. Bu bağlamda Rusya'nın Ural Dağları doğusu ve batısı şeklinde iki farklı coğrafi alana sahip olduğu düşünülmelidir. Avrupa devletlerinin Rusya'ya karşı tarihsel süreç içerisinde gerçekleştirdiği çeşitli seferler, Rusya topraklarının ve ikliminin hesaba katılmayışı nedeniyle başarısız olunmuştur. Bu başarısız seferlerin ilkinin 1812 yılında Napolyon, 1941 yılında Hitler düzenlemiştir. Rusya'nın gerek taarruz gerçekleştirmesi, gerekse işgal edilmesi durumunda, ülkenin batı sınırlarının derin riskler içerdiği bilinmelidir. Rusya'nın doğusunda yer alan Çin, özellikle Uzakdoğu bölgelerde egemen olma isteği bulunmaktadır. Bu bölge Rusya'nın güvenlik anlamında ikinci riskli bölümdür. Rusya uzak doğusunda bulundurduğu bu elverişsiz topraklarda yeraltı kaynakları açısından önemli bir hazineye sahiptir. Avrupa'nın doğalgaz ile petrol arzının bu bölgede üretilen rezervler sayesinde sağlandığı bilinmektedir. Bugün Avrupa'nın özellikle doğalgaz arzını sağlayan Rusya, gelecekteki siyasi kaoslar, istikrar ve jeopolitik satranç düzeyinde çeşitli güçleri elinde barındırmaktadır. Rusya'ya karşı zaman zaman sert tutumları olan Alman ve İngiliz siyasetçiler, ekonomik bir savaş vermektedirler. Rusya'nın Karadeniz ile Avrupa ve gerekse diğer coğrafi limanlarda yaptığı yatırımlar, gelecekte ülkenin daha verimli bir deniz gücüne sahip olacağını işaret etmektedir. Geçmişten günümüze kadar, Rusya'nın ülke siyasetinde coğrafya her zaman belirleyici etken olmuştur. Son zamanda Vladimir Putin'in gerçekleştirdiği ekonomik, siyasi ve askeri güç sanatı, Rusya'nın yüzyıllardır süre gelen politikalarının ana hattını çizmektedir.

Çin

Dünyanın en eski devletlerinden birisi olan ve yaklaşık olarak 4000 yıl önce devletleşen Çin, tarihin her döneminde güçlü bir kara ülkesi olabilmektedir. Çin, okyanus kıyısında yer almasına rağmen, tarihin hiçbir döneminde deniz gücü olamamış, kara hakimiyeti açısından yatırım politikalarını tercih etmiştir. Çin'in doğusunda yer alan

Mançurya, çeşitli dönemlerde egemen devletler tarafından işgal edilmiş olsa da, tarihin birçok döneminde, Çin açısından önemli bir rezerv alanı olmuştur. Çin gerek milli, gerek komünizm ve diğer akımlarla birlikte, zaman zaman ülke hakimiyetinde çeşitli ideolojilere bağlı kalmıştır. Özellikle 1950'li yıllardan günümüze kadar, milliyetçiler ile komünistler arasında süregelen iktidar çatışmaları, Çin'in devlet yönetim stratejisinde belirleyici olmuştur. 1976 yılında Çin'e özel sosyalizm terimini vurgulayan Deng Şiaoping, kapitalizme karşı mücadelesini sürdürmektedir. Özellikle 1990'lı yıllardan itibaren dünyaya açılma politikası benimsemiş olan ülke, toplumun daha çok batı eksenli gelişmesini sağlamıştır. Liderleri, halkının ekonomik büyümeye doğrudan katılımını desteklemiştir. Modernleşme, yüksek hayat standartlarını yakalama ve sanayileşme gibi çeşitli konularda gelişmeye çalışan Çin, nüfus ekseninde zaman zaman sorunlar yaşamaktadır. Günümüzde ucuz mal üretimi ve çeşitli limanlar aracılığıyla ekonomik büyümeyi hedefleyen ülke, politikasını çeşitlendirmeyi hedeflemektedir. Çin devleti, Nikaragua ülkesinde hedeflediği su yolu boğazı, Kenya'da işletmek istediği limanlar ve Etiyopya'daki hidrolik baraj projeleri neticesinde, hammadde ihtiyacını karşılamayı planlamaktadır. Dünyanın en işlek limanlarından birisi olan Panama kanalına alternatif olarak Nikaragua kanalını inşa etmekte olan Çin, böylece dünya ticari hacminin büyük bir bölümünü Amerika'ya karşı bir güç olarak elde etmeyi hedeflemektedir. Son yıllarda Çin'in dünya ekonomi sahnesinde elde ettiği başarılar, ABD ve Japonya'yı tedirgin etmektedir. Çin'in jeopolitik dengesini sağlayan nüfus, kontrol edildiği takdirde, dünyanın en büyük süper gücü haline dönüşmesi muhtemeldir. Ancak ülkede üretimin durması ve doğrudan işsizliğin artmasına bağlı olarak, devletin jeopolitik düzeninde zarar meydana geleceği unutulmamalıdır.

ABD

Eyalet sistemiyle yönetilen ve özellikle Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra kalkınmaya başlayan ABD, Avrupa kimliğine sahiptir. Tarihsel süreç içerisinde Avrupalıların sahip olduğu bu topraklar, zamanla Monroe Doktrini uygulamalarıyla yerleşmeye doğru evrilmiştir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, dünya deniz yollarını kontrol eden ABD, Marshall Planı ile Avrupa devletlerine ekonomik ve siyasi yardımlarda bulunmuştur. Soğuk savaşta Avrupa üzerinde ürkütücü rol oynayan SSCB'ye karşı, ABD her zaman dengeleyici bir politika izlemiştir. 1949 yılında NATO kurulmasıyla birlikte, batı dünyasının askeri kanadı ABD temelli gelişmiştir. ABD'nin Vietnam, Afganistan ve son olarak Irak'ta gerçekleştirdiği başarısız operasyonlar, bölge üzerinde siyasi istikrarsızlığa neden olmaktadır. ABD'nin son yıllarda kritik coğrafyalarda sahip olduğu sınırlar, tartışma konusu olsa da, Rusya'ya karşı önemli bir kazanım olarak nitelendirilmektedir. ABD, sahip olduğu nüfusu, elde ettiği enerji kaynakları, ekonomik büyümesi, kritik siyasi organizasyonları ve hakimiyet teorileri açısından güçlü bir ülke kimliğine sahiptir. ABD, coğrafya ve dinamiklerine dikkat etmeden, ekonomik ve teknolojik ilerlemeyi bir avantaj olarak görmüştür.

Batı Avrupa

Tarihin her döneminde Avrupa devletlerinin modern dünya kavramına hizmet ettiği düşünülmektedir. Bölgenin doğusunda Rusya, kuzey ile batısında Atlas okyanusu, güneyinde ise Akdeniz havzası, coğrafyayı sınırlandırmıştır. Kuzeye doğru gidildiğinde meydana gelen dezavantajlı iklim, güneyde ise avantajlı bir topoğrafya oluşturmaktadır. Ticaretin Avrupalılar tarafından ele alınması ve sonrasında meydana gelen sanayi devrimi, kıtada çok uluslu devletlerin oluşmasına imkan vermektedir. Böylece topografik şartlar, ulus devlet oluşumunu zenginleştirmiştir. Günümüzde Fransa ile İspanya arasında yer alan Pirene Dağları üzerinde, çeşitli ulus devletlerin oluşmasında topoğrafyanın belirleyici bir etkisi bulunur. Avrupa'daki dağlar ve nehir sistemleri doğal olarak ülkelerin idari sınırlarını belirlerken, bazen de yapay devletlerin (Belçika) meydana geldiği görülmektedir. Avrupa'da Fransa ile Almanya arasında konumlanan Belçika, iki ülke arasındaki siyasi gerilime tampon olması amacıyla planlanmıştır. Kuzey Avrupa'daki ülkeler, ekonomik ve bankacılık üzerine yapmış oldukları yatırımlarla, merkezi Avrupa ülkelerine oranla daha gelişmiş bir hayat standardına sahiplerdir. Afrika ile Avrupa arasında bir geçit oluşturan İspanya, mikro milliyetçilik etkisinde kalarak, sahip olduğu coğrafyada sınırlandırılmıştır. Almanya'da dinsel yayılımlar sanayinin belirli şehirlerde toplanmasına neden olmaktadır. Avrupa'nın kuzeyi ve güneyi arasındaki ekonomik farklılığın temelinde coğrafi unsurlar yer alır. İngiltere, Avrupa ülkelerine göre daha demokratik ve daha hümanistik özelliklere sahiptir. Üzerinde güneş batmayan bu ülkede, sanayi devrimi sonrası pek çok avantajlar elde edebilmiştir. Sanayi devrimi ile Amerika'nın sahneye çıkışı arasındaki bu dönem, İngiltere'nin en parlak olduğu yılları kapsamaktadır.

Afrika

Güvenlik açısından istikrarsız bir bölge olan kara kıta Afrika, elverişsiz doğal imkanları ve nüfus niteliğine sahiptir. İlk insan izlerinin bulunduğu bu kıtada hayvancılık, tarım ve ilkel geçim kaynakları günümüze kadar süregelmiştir. Afrika'da ilk hayvanın evcilleştirilmesi, insanlık tarihi açısından önemi bir dönüm noktasıdır. Okyanuslarla çevrili olan kıta, iklimsel çeşitlilik açısından bir mozaiktir. Kıtanın kuzeyinde yer alan sahra çölü ve tropikal kuşak diye bilinen ekvator çevresi, insan yaşamını doğrudan sınırlandıran coğrafi engeller olarak bilinmektedir. Kıtanın Araplar ve daha sonra Avrupalılar tarafından sömürgeye uğradığı düşünülmektedir. Günümüzde birçok devletin yer aldığı Afrika, etnik çatışmalar ve siyasi kaos ortamına sahiptir. Afrika'nın doğal kaynakları, son yıllarda emperyalist devletler arasında bölünmesi, siyasi ortamın daha çok yara almasına neden olmaktadır. Günümüzde tarımsal üretimin sınırlı olduğu bu bölgede, madenler ve ham madde kaynakları, dünya devletleri tarafından işletilmektedir. Güney Afrika Cumhuriyeti, Afrika ülkeleri içerisinde ayrı bir öneme sahip olup, yeraltı kaynaklarının doğru kullanımı ve buna bağlı olarak gelişen sanayisiyle avantaj sağlamaktadır. Sahel kuşağı olarak adlandırılan ve açlık krizi ile mücadele veren ülkeler, adeta ilkel insanlık yaşamını

hatırlatmaktadır. Kıtada yer alan petrol ve doğalgaz kaynakları, özellikle Gine körfezi kıyılarında yer alan ülkeler tarafından jeostratejik bir özelliğe sahiptir.

Orta Doğu

Amerika ve Avrupa devletlerinin harita üzerinde yapay bölge olarak belirlediği Orta Doğu, Birinci Dünya Savaşı'ndan günümüze kadar, sıcak çatışma bölgesi olarak ilan edilmelidir. Dünya Savaşı sonrası bu coğrafyada yer alan batılı ülkeler, etnik yapı ve dini yönetimleri sık sık karşı karşıya getirmiştir. Osmanlı Devleti'nin eyalet olarak yönettiği bu yöre, 1900'lü yılların başına kadar istikrar içerisindedir. Ortadoğu'nun kuzeyinde Fransa, güneyinde ise İngilizlerin bulunması, bölgede gelecekte görülen savaşların temelini oluşturmuştur. Orta Doğu'da ulus devletlerin zaman içerisinde bağımsızlıklarını kazanmış olsalar da; adalet, eşitlik, ekonomik büyüme ve siyasi istikrar gibi birçok ilkenin yoksun kalmışlardır.

Avrupalılar, Arapları ve çeşitli mezhepleri kullanarak, bölgeyi farklı ulus devletlerine bölmeyi başarmışlardır. Arap ülkeleri, Avrupalılar tarafından çizilen yapay sınırlar içerisinde yaşasalar bile, zaman zaman mezhep ayrılıklarına bağlı olarak çatıştırılmıştır. İngilizlerin İsrail devletini Orta Doğu'da ilan etmesi sonucunda, dinler savaşı tekrar vuku bulmuştur. Özellikle El Kaide ve İŞİD gibi örgütlerin bölgede oluşturduğu İslam algısı, coğrafyanın çatışma eksenli bir ortama dönüşmesine neden olmaktadır. Ortadoğu'nun kuzeyinde yer alan Türkiye, Arap ülkelerinin sınırında konumlanmakta ancak, hiçbir dönem Arap kimliği taşımamaktadır. Türkiye, Orta Doğu bölgesinin kuzey sınırında yer almakta, istikrarlı büyüme ve özgün kimliği sayesinde bölge içi çatışmalardan uzak kalabilmektedir. Avrupalıların Anadolu Ovasını Avrupalı olarak görebildiği ancak, Avrupa Birliği oluşumuna dahil etmediği Türkiye, Mustafa Kemal Atatürk ile, Avrupa istikrarını yakalama prensipleri elde etmiştir.

Turgut Özal 1989 yılında ülkeyi Avrupa ile Asya arasında bir köprü vazifesi görmeyi hedefleyecek politikalar hedeflemiştir. Arap ülkeleri, Türkiye'yi Osmanlı İmparatorluğunun bir varisi; İran'ı ise askeri ve ekonomik bir rakip olarak görmüştür. Uzun zamandır Ankara ile Moskova arasındaki ilişkilerin donuk olduğu ancak, Suriye iç savaşıyla birlikte ikili ilişkilerin normalleştiği dikkat çekicidir. Rusya'nın Akdeniz'de egemen bir güç olma politikası için, Türkiye jeopolitiğine ihtiyaç duymaktadır. Ancak bölgesel bir rakip görüldüğü de unutulmamalıdır. Amerika, Akdeniz'in kilidinin Türkiye'de olduğunu bilmesi ve politikalarını buna bağlı olarak planlaması düşündürücüdür. Türkiye; Rusya, Amerika ve Avrupa devletleri açısından kritik öneme sahip bir aktör olarak görülmektedir.

Hindistan-Pakistan

Güneydoğu Asya ile Orta Doğu arasında yer alan Hindistan ve Pakistan ülkeleri, Keşmir meselesiyle sınır anlaşmazlığı yaşamaktadır. İngilizlerin bölgeye egemen olması ve bu bölgede sömürgecilik faaliyetlerinde bulunmaları, yörenin kaderini

şekillendirmiştir. Hindistan kuzeyinde yer alan Himalaya Dağları ve Tibet Platosu, bölgenin coğrafyasını fiziki olarak sınırlandırmış, nüfusun ise Dekkan platosu ile Gat Dağları çevresinde kümelenmesine neden olmuştur. 1947'de sömürgecilik sonrası meydana gelen bölümlenmeler, Hindistan, Pakistan ve Bangladeş'in coğrafyada yayılış göstermesine olanak vermiştir.

Pakistan'ın Müslüman olması ve demokratik ile askeri bakımdan Hindistan'a göre zayıf görüntü vermesi, politik açıdan ülkeyi sınırlandırmaktadır. Pakistan beş farklı bölgeye ve kimliğe sahip olması neticesinde, devlet-millet kimliği gelişmemiştir. Özellikle sünni-şii tartışmaları, ülkede iç savaşı olağan kılmıştır. İki ülke arasında yer alan Keşmir, coğrafyanın en önemli bölümüdür. Bu nedenle, Keşmir'e sahip olmak, Orta Asya koridoruna ulaşmayı sağlamaktır. Pakistan bölgeye sahip olmakla, su sorununu çözeceğini planlamaktadır. Çin ile Hindistan arasında Tibet sorunu bulunmakta, Çin'in Tibet'e hakim olmayı planladığı görülmektedir. Son yıllarda Hindistan ile Çin arasında okyanus üzerindeki donanma rekabeti, bölgenin jeopolitik dengesinde önemli bir aktör kazandırmıştır.

Kore-Japonya

Kore Savaşı sonrasında, Güney Kore'nin Amerikan üssü haline gelmesi Rusya'yı endişelendirdiğini kadar, Çin devletini de jeopolitik anlamda ikilemde bırakmıştır. Kore, uzun yıllar doğu ile batı bloğu arasında tartışma yaratan yarımada olmuştur. Kuzey Kore komünist monarşi ile yönetilerek, Çin desteğini alabilmiştir. Güney Kore ise, Amerika'nın desteği üzerine refah politikalarını sürdürmektedir. Günümüzde 30.000 Amerikan askerinin yer aldığı Güney Kore ile kominizim politikalarını benimseyen Kuzey Kore'nin yeniden birleşmesi mümkün gözükmemektedir. Kuzey Kore kapalı toplum yapısı ve güvenilir olmayan hükümet politikaları nedeniyle, Çin ile Japonya arasında sıkışıp kalmıştır. Kore 1910'lu yıllarda Japonlar tarafından işgal edilmiş, daha sonra 1945'li yıllarda Japonların mağlup edilmesi sonucu 38. paralel ile iki farklı ülke kimliğine bürünmüştür.

Sovyetler, Kuzey Kore'den 1948 yılında, Amerikalılar ise 1949 yılında askeri birliklerini çekmiş, 38 paralel iki ülke sınırını oluşturmuştur. Günümüzde sıcak çatışma bölgesi olan Kore Yarımadası, Japonya açısından önemli bir risk oluşturmaktadır. Japonlar, 1905 tarihinde Rusları hem denizde hem de karada mağlup etmiş ve sonrasında bölge, Japon sanayisi için hammadde ocağı halini almıştır. Japonya sömürge tarihinde; Çin, Tayvan, Kore ve Mançurya önemli coğrafyalardır. Bölgede yaşanan bu gelişmeler, İkinci Dünya Savaşı'nda ABD'nin dikkatini çekmiş ve özellikle Japonların Pearl Harbour saldırısı sonrası, Amerikalıların bu coğrafyaya olan talepleri artmıştır. Öte yandan, Japonya'yı alt üst eden atom bombaları, Japonların komünizm rejimine girmemelerine olanak vermiştir. Savaşlarla yıkılmış Japonya, sadece 30 yıl içerisinde yeniden sanayisini toparlayarak, süper güç devlet olma yolunda önemli bir ilerleme katetmiştir.

Latin Amerika

Latin Amerika, sömürgecilik tarihi açısından oldukça önemli bir bölgedir. Özellikle İspanyol ve Portekizlerin Latin Amerika'nın iç bölgelerine yatırım yapmadığı ve daha çok kıyı bölgelerinde nüfuslandığı bilinmektedir. Meksika, Latin Amerika'nın en kuzey kanadını, Patagonya Çölü ise en güney sınırını şekillendirmektedir. Latin Amerika'da daha çok İspanyolca dili konuşulmaktadır. 1800'lü yıllara kadar devam eden yerleşme ve sömürü hareketi 1800'lü yıllardan sonra bağımsızlık mücadelesine dönüşmüştür. Avrupalı devletlerin zamanla bölgeden çekilmesi, Latin Amerika üzerinde ulus devletlerin şekillenmesine olanak vermiştir.

Sonuç ve Değerlendirme

Her ülkenin coğrafi kaynakları strateji, yönetim ve planlama açısından değerlidir. Bu kaynakları kullanabilmek için, coğrafyaya hakim olmak esastır. Örneğin Rusya dünyanın en geniş yüzölçümüne sahip ülkesi olmasına karşın, bazı zayıf bölümleri bulunur. Kuzey Avrupa ve Mançurya, Rusya'nın zayıf noktaları arasındadır. Rusya bu eksende Hindistan ve Çin arasında ticari gelişmeyi yakalamak için, politik gücünü kullanması muhtemeldir. İklim değişikliği, riskler, fırsatlar, savaşlar, su savaşları ve daha birçok olay, coğrafyanın sınırları içerisinde gelişmektedir. Bu bağlamda Çin, ekonomik büyümeyi zenginleştirme hedefine yönelmiştir. ABD'nin sahip olduğu teknolojik gelişme, coğrafi şartların ötesindedir. Batı Avrupa, çevresindeki coğrafyaya karşı önemli bir güç dengesi olmayı sürdürmektedir. Ancak, Avrupa'nın doğal kaynaklar ve enerji harcamalarında dışa bağımlı olması, bölgenin jeopolitik dengesinde zayıf bir alan oluşturmuştur. Afrika, sömürgecilik tarihi açısından son derece önemli bir sahadır. Özellikle Çin ve Japonya gibi Uzak Doğu ülkelerinin günümüzde ve yakın gelecekte birer maden sahası izlenimi vermesi muhtemeldir. Orta Doğu, zengin doğalgaz ve petrol yatakları açısından, süper güçlerin her zaman hedefindedir. Arapların bölgede ulus devlet kimliğini dönüştürülmesi ve yapay sınırlar üzerinden etnik kimlik çatışmalarının yaşaması, coğrafyanın jeopolitik aktörler tarafından yönetilmesine olanak vermiştir. Türkiye sahip olduğu jeopolitik konum sebebiyle, Asya ile Avrupa arasında birer köprü vazifesi görmektedir. Hindistan ve Pakistan aralarında sıcak çatışma bölgesi olarak bilinen Keşmir, siyasi istikrar yakalamada zaman kaybetmektedir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında Kore'de meydana gelen yeni siyasi sınırlar ve Japonya'nın hammadde arayışları, yörede ABD ve Rusya eksenli politik tasarımların önünü açmıştır. Latin Amerika ülkelerinde oluşan İspanyol ve Portekiz sömürgeciliği günümüzde, Avrupa temelli bir siyasi ortamın gelişmesine olanak vermiştir. Tüm bunların ışığında, bu eser coğrafya sosyoloji ve siyaset bilimlerinin kuralları ile yönelimleri hakkında dünya kararı üzerinde derin izler sunmaktadır. Yazar coğrafyanın jeopolitiği etkilediğini, devletler ile liderlerin ise yörede avantaj/dezavantajları sağladığını değerlendirmiştir. Coğrafya İbni Haldun'un dediği gibi kader değil, bir çeşit hapishane modelidir ve bu hapishane içerisinde mahkumlar umutlarını kaçış üzerine hedeflemişlerdir. Bu kaçış, ülkelerin jeopolitik esaslarına ve planlamalarına bağlı olarak mümkündür.

Hakem Deęerlendirmesi: Dış Bağımsız

Yazar Katkısı: Sefa Ak %100

Destek ve Teşekkür Beyanı: Çalışma için destek alınmamıştır.

Etik Onay: Bu çalışma etik onay gerektiren herhangi bir insan veya hayvan araştırması içermemektedir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Çalışma ile ilgili herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Peer Review: Independent double-blind

Author Contributions: Sefa Ak 100%

Funding and Acknowledgement: No support was received for the study.

Ethics Approval: This study does not contain any human or animal research that requires ethical approval.

Conflict of Interest: There is no conflict of interest with any institution or person related to the study.